

Otizmin Basılı Medyada Temsili: Ulusal Eylem Planından Sonraki Sürecin İncelenmesi

Representation of Autism in Printed Media: Investigation of the Process after the National Action Plan

Sinem KARS¹, Gökçen AKYÜREK²

¹ Uz. Erg., Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara, Türkiye

² Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara, Türkiye

ÖZ

Amaç: Türkiye’de otizmin görülme sıklığı artmaktadır. Görülme sıklığındaki artış, otizm konusundaki farkındalığı ve otizmlilere yönelik hizmetleri önemli bir hale getirmektedir. Farkındalığın artırılması ve otizmlilere yönelik hizmetlerin geliştirilebilmesi için medyanın kullanımı önemlidir. Medya, toplumun bir konudaki farkındalığını geliştirmede ve devlet politikası ile topluma sunulan hizmetlerin tanıtımında etkin bir role sahiptir. Bu nedenle, bu çalışmada Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’ndan sonraki süreçte otizm ile ilgili haber içeriklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Çalışma kapsamında günlük olarak yayınlanan, yüksek satış rakamına sahip ve farklı görüşleri temsil ettiği inanan üç gazete incelendi. 3 Aralık 2016-12 Şubat 2018 tarihleri arasında “otizm”, “otistik” ve “otizmliler” anahtar kelimeleri ile tarama yapıldı. Bu haberlerin incelenmesinde içerik analizi uygulandı. Kategorileştirme aşamasında öncelikle haber başlıkları, spotları ve haber metinleri bir arada değerlendirildi. Değerlendirme sonucunda, haberler kategorilere ayrıldı. **Sonuçlar:** Otizmle ilgili çıkan toplam haber sayısının 45 olduğu tespit edildi. Değerlendirme sonucunda, eğitim, bilinçlendirme/farkındalık, sosyal katılım, spor ve sanat ve sağlık başlıkları elde edildi. **Tartışma:** Otizmle ilgili haberlerin az olduğu tespit edilmiştir. Otizm ile ilgili toplumda farkındalık oluşturulması için medyanın yeteri kadar kullanılmadığı düşünülmektedir. Haber sayısındaki azlığın sebebi sonraki çalışmalarda incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Otistik bozukluk; Haberler; Gazeteler; Politika

ABSTRACT

Purpose: The incidence of autism spectrum disorders is increasing in Turkey. Therefore, the awareness of society about autism and services for autistic individuals is important. The use of the media is important for raising awareness and improving services for autistic individuals. The media has an effective role in promoting public awareness of the community and publicity of public policy and public services. For this reason, in this study, it is aimed to examine news contents related to autism after the National Action Plan for Individuals with Autism Spectrum Disorder. **Material and Methods:** Three newspapers published daily, with high sales figures and believed to represent different opinions were examined. Between December 3, 2016 and February 2, 2018, the keywords "autism", "autistic" and "autism" were traced. Content analysis was applied to these reports. During the categorization phase, news headlines, spots and news texts were evaluated together. As a result of the evaluation, the news was divided into categories. **Results:** It was determined that the total number of news articles about autism is forty-five. As a result of the evaluation, training, awareness / awareness, social participation, sports and arts and health titles were obtained. **Conclusion:** There are few news about autism. It is thought that the media is not used enough to create awareness in the society related to autism. The reason for the lack of news can be examined in subsequent studies.

Keywords: Autistic disorder; News; Newsletters; Policy

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Sinem KARS E-mail: snmks@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8774-2602

Geliş Tarihi (Received): 08.08.2018; Kabul Tarihi (Accepted): 20.11.2019

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), “Üç yaşından önce başlayan, sosyal etkileşim ve iletişimde önemli ölçüde bozulma ve anormal gelişim, ilgi ve etkinliklerin belirgin sınırlılığı gibi özelliklerle kendini gösteren gelişimsel bir sendrom” olarak tanımlanmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1995). Türkiye’de ve dünyada otizmin görülme sıklığı artmaktadır (Yosunkaya, 2013). OSB’li bireylerin başta eğitim olmak üzere, sağlık, mesleki eğitim, istihdam gibi alanlarda sosyal katılımlarında engeller bulunmaktadır. OSB’li bireylerin sosyal katılımı, biriylerin iyilik haliyle yakından ilişkilidir (Orsmond, Shattuck, Cooper, Sterzing ve Anderson, 2013). Sosyal katılımdaki engellerin, iyilik hali üzerindeki olumsuz etkilerine ek olarak, OSB’li bireylerin ailelerinin yaşam kalitelerinde azalma olduğu da bildirilmektedir (Lee, Harrington, Louie ve Newschaffer, 2008). OSB’li bireylerin dış tedavilerinin zorlu olduğu, buna karşın ağız ve diş sağlığı hizmetlerine erişemedikleri için dış kayıplarının meydana geldiği (Fahlvik-Planefeldt ve Herrstrom, 2001) belirtilmektedir. Ayrıca, beslenme sırasında beş çeşit yiyeceğe kadar sınırlı yiyecek yedikleri, dolayısıyla ciddi sağlık problemleri yaşadıkları bildirilmektedir (Cermak, Curtin ve Bandini, 2010). Diğer taraftan, özellikle zorunlu eğitim çağındaki OSB’li çocuk sayısının 16.837 olduğu göz önüne alındığında, OSB’li çocukların eğitimleri önemli olmaktadır (Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı, 2016). Bu eğitimlerin erken çocukluk döneminden başlayarak, ilkokul ve ortaokul eğitimini de kapsayan okul dönemi ve yetişkinlik dönemindeki iş ve mesleki eğitim programları da dâhil olmak üzere yaşam boyu süren ve nitelikli olması önemlidir (Aydın ve Özgen, 2018; Köse, Özbaran, Yazgan ve ark, 2017). Dolayısıyla OSB’li bireylerin ve ailelerinin sosyal katılımlarını artırmak, iyilik hallerini desteklemek için sosyal politikaların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın “Engellilerin ve yaşlıların toplumsal hayata etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek”, “Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç birey ve aileleri tespit etmek, desteklemek ve gerekli hizmetlerden yararlanmasını sağlamak”, “Birey ve ailelere yönelik eğitsel faaliyet ve projeler yürütmek, konferans, seminer ve benzeri etkinlikler düzenlemek; kültür ve sanat faaliyetlerini gerçekleştirmek” ve “Alan taramasında elde edilen bilgileri değerlendirmek ve bunları ilgili diğer uygulayıcı kurum ve kuruluşlara da aktararak

hizmetlerin geliştirilmesine ve yeni hizmet modellerinin oluşturulmasına yardımcı olmak” görevleri gereği engelli bireylerin yaşam alanlarında karşılaştığı sorunlara yönelik temel hak ve hizmetlere ilişkin yasal düzenlemelerle birlikte, özellikle OSB’li bireylere yönelik spesifik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı”nı hazırlamıştır. Hazırlanan bu plan 3 Aralık 2016 tarih ve 29907 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu planla, “Toplumun tüm kesimlerinin OSB konusunda farkındalık düzeyinin artırılması ile OSB olan bireylere yönelik sağlık, eğitim ve destek hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanması için kurumlar arası işbirliğinin güçlendirilmesinin amaçlandığı” belirtilmektedir (Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı, 2016).

Belirtilen amaçlara ulaşılabilmesi için medyanın kullanımı önemlidir. Medyanın toplumu değiştirme doğrultusundaki etkileri “değiştirip dönüştürme”, “önemsiz değişiklikler yapma” ve “kuvvetlendirme” olmak üzere 3 ana kategori içinde toplanmaktadır (Boyd-Barrett ve Braham, 2013). Bu nedenle yayınlanan eylem planının ardından medyadaki OSB’li çocuklarla ilgili yapılan haberlerin önemli olacağı öngörülmektedir. Çalışmamızda bu planın yayınlanmasından sonra, ulusal medyada yer alan otizm ile ilgili haberlerin içeriklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma kapsamında günlük olarak yayınlanan, yüksek satış rakamına sahip ve farklı görüşleri temsil ettiğine inanılan üç gazete incelendi. Çalışma için gazeteler seçilirken gazetelerin (a) yüksek tiraj sayısına sahip olmalarına, (b) farklı sahipli yapıda olmalarına, (c) farklı yayın politikalarına sahip olmalarına dikkat edildi (Altuntaş ve Altınova, 2015). Bu gazetelerin Cumhuriyet, Hürriyet ve Radikal gazetesi olmasına karar verildi. Çalışma kapsamında ilgili gazetelerde 3 Aralık 2016-12 Şubat 2018 tarihleri arasında “otizm”, “otistik” ve “otizmlı” anahtar kelimeleri ile tarama yapıldı. Aynı haberler araştırmaya dahil edilmedi. Araştırmada ekler de tarama kapsamına alındı. Bu amaçla (1) OSB’li çocuklar hangi sıklıkla yer almıştır? (2) Haberlerde OSB’li çocuklarla ilgili ana konular nelerdir? sorularına yanıt arandı. Her bir gazetede anahtar kelimelerin geçtiği haberler kategorilere göre ayrıldı ve bu kategorilerde kaç haber olduğu sayıldı. Daha sonra haberlerin içeriklerine ve sunumlarına bakıldı.

İstatistiksel Analiz

Otizmin konu olduğu haberler niteliksel veri olarak değerlendirildi. Niteliksel verilerin analizinin “veri ile çalışma”, “verileri organize etme”, “belli gruplara ayırma”, “örüntüleri araştırma”, “önemli noktaları belirleme” ve “bunlara dayalı olarak söylenecekler karar verme”yi içerdiği bildirilmektedir (Bogdan ve Biklen, 1998).

Anahtar kelimeler ile tarama yapıldıktan sonra 80 adet habere ulaşıldı; bu haberlerden aynı içeriğe sahip olan haberler değerlendirme dışı bırakıldı. Değerlendirmeye toplam 45 haber alındı. Bu haberlerin incelenmesinde içerik analizi yapıldı. Kategorileştirme aşamasında öncelikle haber başlıkları, spotları ve haber metinleri bir arada değerlendirilerek aşağıdaki başlıklarda kategoriler oluşturuldu: (1) Eğitim, (2) Bilinçlendirme/farkındalık, (3) Sosyal katılım, (4) Spor ve sanat, (5) Sağlık. Elde edilen sayısal veriler yüzdeler şeklinde sunuldu. Haberlerin otizm spektrum bozukluğu ile ilişkisi göz önünde bulundurularak; OSB ile ilgili haberler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edildi. Ayrıca içerik analizi ile belirlenmiş haber teması örneklerinin daha iyi açıklanabilmesi amacıyla, temaların analizi incelenen haberler içerisinde seçilmiş örnek haber metinleri ile desteklendi ve zenginleştirildi. Böylece haber metinlerinde OSB ile ilgili temaların ipuçlarının ortaya konulması amaçlandı.

SONUÇLAR

OSB’li çocuklarla ilgili haberler incelendiğinde yaklaşık olarak 45 habere rastlanmıştır; bu durum OSB’li bireylere yazılı medyada çok fazla yer verilmediğini göstermektedir. Haberlerin içerikleri incelendiğinde; %34’ünün eğitimle; %23’ünün bilinçlendirme/farkındalıkla; %19’unun sosyal katılımı; %16’sının spor ve sanatla; %8’inin ise sağlıkla ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Eğitimle ilgili spor kulüplerinin OSB’li çocuklara verdikleri hippoterapi hizmeti, üniversite öğrencilerinin OSB’li çocukların eğitimlerine destek olmak için proje hazırlamaları, OSB’li çocuklar için geliştirilen cep telefonu uygulamaları ve açılan eğitim merkezleri gibi haberler yer almaktadır (Yıldız, 2016; Anonim, 2017a; Anonim, 2017ı; Anonim, 2017h; Dörtkardeş, 2017; Kumanovalı, 2017; Özbalı, 2017; Anonim, 2018) (Görsel 1).

Sosyal katılımı ile ilgili otizimli çocuklara ve/veya ailelerine yönelik paraşütle atlama, gezi, korunaklı iş yerlerinde çalışmalarına destek olma, OSB’li çocuklar için düzenlenen konserler gibi haberler bulunmaktadır (Anonim, 2017b; Anonim, 2017g; Ekin, 2017) (Görsel 2).

Görsel 1. Eğitimle ilgili haber örneği.

Bilinçlendirme/farkındalık ile ilgili otizmin ne olduğu, erken tanı ve tedavi hakkında aileleri bilgilendirme gibi toplumun otizm konusunda bilgilendirme amaçlayan haberler yer almaktadır (Atalay, 2016; Anonim, 2017c; Anonim, 2017d; Atalay, 2017; Bahçetepe, 2017b; Arman, 2018; Öndeş, 2018) (Görsel 3).

Spor/sanatla ilgili otizimli çocukların güzel sanatlara olan ilgilerine vurgu yapılarak başarı göstermiş olan otizimli çocuklardan bahsedilmektedir (Anonim, 2017e; Anonim, 2017f; İpek, 2017) (Görsel 4).

Sağlıkla ilgili OSB’li çocukların özellikle ağız ve diş sağlığının önemine vurgu yapılmaktadır (Özel, 2017). Ayrıca, duyu bütünleme tedavisi, GAPS diyeti gibi OSB’li çocuklara yönelik tedavi yöntemlerine değinilmektedir (Bahçetepe, 2017a; Özgenç, 2017) (Görsel 5).

Otizimli çocukların yamaç paraşütü mutluluğu

DHA 02.04.2017 - 17:30 | Son Güncelleme : 02.04.2017 - 17:31

DHA

Süleyman EKİN/ANTALYA, (DHA) - ANTALYA'da bir yamaç paraşütü kulübünün üyeleri, 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü nedeniyle otizmli çocuklara paraşütle uçuşa mutluluğunu yaşattı.

Dünyaca ünlü Konyaaltı Sahili'nin seyir terasında gerçekleşen etkinliğe Ramazan Hatice Savaş Özel Eğitim Uygulama Okulu'nun öğrencileri ve onların velileri katıldı. Yoldan geçenler etkinliği gören ve uçmak isteyen otizmli çocukların ailelerinin de istekleri geri çevrildi.

Antalya Yamaç Paraşütü Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Aksoy, "Kurduğumuzdan bu güne çeşitli faaliyetlerimiz oldu. Bugün de özel arkadaşlarımıza vakit ayırmak istedik. Onları yıllardır keyfini sürdürdüğümüz bu özgürlük duygusunu yaşatmak istedik. Kalkışlarını gördünüz. Ağzlarını kulaklarında. Herkese kazasız, dertsiz, tasasız bir uçuş diliyorum" diye konuştu. Yamaç paraşütünün sanıldığı kadar aksine tehlikeli bir spor olmadığını kaydeden Mehmet Aksoy, "Bütün aktivitelerde kurallara uyulduğu sürece herhangi bir tehlike söz konusu değildir. Biz bu işi yıllardır yapıyoruz" dedi.

Çocuğuna yamaç paraşütü keyfi yaşatan Nurhan Yüksel de heyecandan titrediğini belirterek, "Çok güzel bir duygu. Herkese tavsiye ediyorum. Çocuklarımız duygularını ifade edemedikleri için böyle aktivitelerin olmasını çok istiyoruz" diye konuştu.

Ramazan Hatice Savaş Özel Eğitim Uygulama Okulu öğretmeni Nusrat Ulusoy Özbey de Antalya Yamaç Paraşütü Kulübü'nün jestine teşekkür ederek, "Bizim çocuklarımızı uçurması çok mutlu etti. Bütün çocuklarımız da çok mutlu. Emeği geçenlere teşekkür ediyorum" dedi.

Onlarca çocuk dakikalarca havada kalmının heyecanını yaşarken, anne, baba ve ailelerinin diğer fertleri de aşağıda fotoğraf ve kamera çekti. Çocukların bazıları uçarken şarkı söyledi, bazıları da marş okudu.

Görsel 2. Sosyal katılımı ilgili haber örneği.

Otizim için farkındalık yürüyüşü

DHA 03.04.2017 - 15:59 | Son Güncelleme : 03.04.2017 - 16:00

DHA

DENİZLİ Otistik Çocukları Eğitim Merkezi'nin 2 Nisan Dünya Otizm Farkındalık Günü'nde gerçekleştirdiği etkinlikle, özel çocuklar aileleriyle birlikte kortej yürüyüşü yaparak farkındalık oluşturdu.

Otistik Çocukları Eğitim Merkezi'ne kardeş okulların da destek verdiği etkinlikte otistik çocuklar aileleri, öğrenciler ve öğretmenleriyle Valilik önünden Büyükşehir Belediyesi önüne kadar kortej eşliğinde yürüdü. Ardından otistik çocuklardan oluşan mehter takımı konser verdi.

Otistik Çocukları Eğitim Merkezi Müdürü Mustafa Söylemez, otizmin genellikle hayatın ilk 2-5 yılı içerisinde belirti veren, doğuştan gelen, beyin ve sinir sisteminin farklı yapısından ya da işleyişinden kaynaklandığı kabul edilen karmaşık, nörolojik tabanlı bir rahatsızlık olduğunu söyledi. Söylemez, otizmin bilinen tek tedavisi erken tanı ile sürekli özel eğitim olduğunu belirterek, "Otizmli bireylerin topluma kazandırılmasında bugün için kabul edilmiş en önemli yöntem olan erken yaşta vermeye başlanan bireyselleştirilmiş özel eğitim alan otizmli çocukların sosyal yönlerinin geliştiği, iletişim becerilerinin arttığı ve takıntılı davranışlarının azaldığı bilinmektedir. Sevgi, sabır ve anlayışla sürdürülen eğitimlerle desteklenen otizmli çocuklar, akranlarının sahip oldukları becerileri edinerek toplumda yerlerini alabilir. Bu konuda özellikle ailelere büyük sorumluluk düşüyor" dedi.

Görsel 3. Bilinçlendirme / farkındalıkla ilgili haber örneği.

Görsel 4. Spor/sanatla ilgili haber örneği

Görsel 5. Sağlıkla ilgili haber örneği.

TARTIŞMA

Otizm ile ilgili haberlerin basılı medyada nasıl temsil edildiğini ortaya koymak amacıyla yaptığımız araştırmada, yaklaşık olarak 45 habere rastlanmış olması otizm hakkındaki haberlerin basılı medyada çok fazla yer almadığını göstermektedir.

Altuntaş ve ark (2015) yapmış oldukları çalışmada, bir yıl içinde risk altındaki çocuklarla ilgili çıkan toplam haber sayısının gazetelerde yayınlanan genel haber sayısına göre daha az olduğunu tespit etmiştir. Çalışmamızda, benzer şekilde otizm hakkında çıkan haber sayısının da çok az olduğu saptanmıştır.

Jones ve Harwood (2009) medyada otizm hakkında olumsuz içeriklerin yer aldığını belirtmektedir. Buna karşın; Türkmen, Kalpaklı ve Sevinç (2015) medyanın halk üzerine olan etkisinin olumlu yönde kullanılmasının halkın daha bilinçli olmasına yardımcı olacağını belirtmektedir. Bu nedenle, otizm hakkında olumlu içeriklere sahip haberlerin artırılmasının toplumun bilinçlenmesi için önemli olduğu söylenebilir.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı'nda, altı öncelikli alandan birisi olan "Eğitsel Değerlendirme, Özel Eğitim, Destek Eğitim Ve Rehabilitasyon Hizmetlerinin Geliştirilmesi" başlığı altında "OSB olan bireylerin

ayrımcılığa uğramadan bütünleştirilmiş ortamlarda eğitim görmelerinin sağlanması ile eğitimsel değerlendirilmeleri, özel eğitim, meslekî eğitim, destek eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi” öncelik olarak verilmektedir. Çalışmamız sonucunda, OSB’li bireylerin eğitimi ile ilgili haberler incelendiğinde hippoterapi, eğitim merkezleri ve cep telefonu uygulamalarından bahsedildiği tespit edildi. Diğer taraftan, çalışmamızda haberlerde sağlıkla ilgili OSB’li çocuklar için ağız ve diş sağlığı, duyu bütünleme tedavisi, GAPS diyeti gibi tedavi yöntemlerine değinildiği tespit edildi (Bahçetepe, 2017a; Özgenç, 2017). Buna karşın, bu haberler yeterli düzeyde değildi. Bu açıdan, Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’nın “Eğitimsel Değerlendirme, Özel Eğitim, Destek Eğitim Ve Rehabilitasyon Hizmetlerinin Geliştirilmesi” başlığı altında yetersiz kaldığı söylenebilir.

Çalışmamızda spor/sanatla ilgili otizmliler çocukların güzel sanatlara olan ilgilerine vurgu yapılarak başarı göstermiş olan otizmliler çocuklardan bahsedildiği görülmüştür. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’nda spor ve sanatla ilgili “OSB olan öğrencilerden uygun olanların güzel sanatlar ve spor liselerinde kaynaştırma uygulamasından yararlanmasının sağlanması, yetenek sınavları, OSB olan bireylerin özelliklerine uygun hale getirilmesi ve bu okulların müfredatları geliştirilmesi” ve “Çeşitli sanat ve spor dallarında yetenekli olan ve yükseköğrenim görebilecek OSB olan bireylerin yükseköğrenim kurumlarına kabulü konusunda tabi oldukları değerlendirme sistemine ilişkin yasal düzenlemeler yapılması” alınacak olan tedbirlerdir. Ancak, haberlerde, OSB’li bireylerin güzel sanatlara olan ilgi ve başarılarının vurgulanmasına rağmen, bahsi geçen yasal düzenleme, yetenek sınavı ve müfredatlarla ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

Çalışmamızda, haberlerde sosyal katılımı ilgili otizmliler çocukların ve/veya ailelerine yönelik paraşütle atlama, gezi, korunaklı iş yerlerinde çalışmalarına destek olma, OSB’li çocuklar için düzenlenen konserler gibi haberler bulunduğu tespit edildi. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’nda yer alan diğer bir öncelikli alan ise “Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım Ve Toplumsal Yaşama Katılım”dı. Ancak Eylem Planı’nda alınacak tedbirler içerisinde evde bakım hizmetleri ile ilgili tedbirlerden bahsedilmektedir. Canarşlan (2014) anneleri, çocuklarının bakım sorumluluğundan belirli bir süre kurtarmak, sadece kendilerine ayırdıkları

kaliteli zamanlar için fırsat yaratmak ve toplumsal yaşama katılımlarını sağlamak, yaşam kalitelerinin yükselmesini ve hayata daha olumlu bakmalarını sağlayabileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’nda yer verilen evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi önemlidir. Ancak, bu konu ile ilgili haber sayısı ve bilgilendirmenin yetersiz olduğu görülmüştür.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’nda öncelik alanlarından biri olan “Farkındalık Çalışmaları Ve Kurumlararası İşbirliği” kapsamında, “toplumun tüm kesimlerinin OSB konusunda farkındalık düzeyinin artırılması ile OSB olan bireylere yönelik sağlık, eğitim ve destek hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanması için kurumlararası işbirliğinin güçlendirilmesi” amaçlanmaktadır. Çalışmamızda, bilinçlendirme /farkındalık ile ilgili otizmin ne olduğu, erken tanı ve tedavi hakkında aileleri bilgilendirme gibi toplumun otizm konusunda bilgilenmesini amaçlayan haberlerin yer aldığı tespit edildi. Bulgularımıza göre, haber sayısının niceliksel olarak az olmasına karşın, toplumun bilgilenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’nın ardından medyadaki OSB’li çocuklarla ilgili yapılan haberlerin incelendiği çalışmamızda haberlerin eğitimle, bilinçlendirme/farkındalıkla, sosyal katılımı, spor/sanat ve sağlıkla ilgili olduğu ve niceliksel olarak yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. 2016-2019 yılları içerisinde yürürlükte olacak olan Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı’na göre medyanın daha etkin ve bilinçli kullanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Altuntaş, O., & Altınova, H. H. (2015). Türkiye’de risk altındaki çocukların ana akım basında temsili. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 3(2), 59-69.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (1995). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı*. (E Köroğlu, Çev.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Anonim. (2017a, 25 Şubat). Atlı terapi şifa dağıtıyor. *Cumhuriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/foto_galeri/684891/1/Atli_terapi_sifa_dagitiyor.html
- Anonim. (2017b, 3 Nisan). Otizm ve spor festivalinde buluştular. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otizm-ve-spor-festivalinde-bulustular-40415962>
- Anonim. (2017c, 3 Nisan). Otizm için farkındalık yürüyüşü.

- Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otizm-icin-farkindalik-yuruyusu-40415938>
- Anonim. (2017d, 7 Nisan). Nusaybin'de Otizm günü kutlaması. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/nusaybinde-otizm-gunu-kutlamasi-40420174>
- Anonim. (2017e, 19 Nisan). Otistik çocuklar deniz sevgisini mozaikle anlattı. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otistik-cocuklar-deniz-sevgisini-mozaikle-anlat-40431415>
- Anonim. (2017f, 16 Haziran). Üniversiteden mezun olan otistik Doruk, ailesinin gururu. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/universiteden-mezun-olan-otistik-doruk-ailesin-40491965>
- Anonim. (2017g, 30 Haziran). Beykoz'un Mozart'ı otizmlili Yunus Yazar'ın konservatuvar hayali gerçek oldu. *Cumhuriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/771394/Beykoz_un_Mozart_i_otizmlili_Yunus_Yazar_in_konservatuvar_hayali_gercek_oldu.html#
- Anonim. (2017h, 30 Kasım). MEB'den otizmlili çocuklara özel program. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/mebden-otizmlili-cocuklara-ozel-program-40663461>
- Anonim. (2017ı, 26 Aralık). Otizmlili çocukları konuşturan 'Tolkido' Arıkovanı'nda. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/otizmlili-cocuklari-konusturan-tolkido-arikovaninda-40690243>
- Anonim. (2018, 6 Şubat). Otizmlili çocuklara özel eğitim merkezi. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otizmlili-cocuklara-ozel-egitim-merkezi-40733009>
- Arman, A. (2018, 7 Şubat). Otizmlili kardeşi için platform yarattı tüm dünyadan ödül yağdı!. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ayse-arman/otizmlili-kardesi-icin-platform-yaratti-tum-dunyadan-odul-yagdi-40733645>
- Atalay, F. (2016, 5 Aralık). Otizmlili çocukları kaliteli eğitim bekliyor. *Cumhuriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/egitim/640717/Otizmlili_cocuklari_kaliteli_egitim_bekliyor.html
- Atalay, F. (2017, 2 Aralık). Farkında olmamak en büyük engel. *Cumhuriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/878559/Farkinda_olmamak_en_buyuk_engel.html#
- Aydın, D., & Özgen, Z. E. (2018). Çocuklarda otizm spektrum bozukluğu ve erken tanılamada hemşirenin rolü. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 93-101.
- Bahçetepe, S. (2017a, 24 Ekim). Otizmle yaşamayı kolaylaştırın. *Cumhuriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/saglik/851310/Otizmlili_yasamayi_kolaylastirin.html#
- Bahçetepe, S. (2017b, 19 Kasım). Otizmlili çocuklara bakışınızı değiştirin. *Cumhuriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/saglik/869533/Otizmlili_cocuklara_bakisinizi_degistirin.html#
- Bogdan, R.C., Biklen, S.K. (1998). *Qualitative research in education: An introduction to theory and methods* (3rd ed.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Boyd-Barrett, O., & Braham, P. (2013). *Media, knowledge and power*. New York, NY: Routledge.
- Canarslan, H. (2014). *Engelli çocuğa sahip ailelerin yaşam kalitesinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Cermak, S. A., Curtin, C., & Bandini, L. G. (2010). Food selectivity and sensory sensitivity in children with autism spectrum disorders. *J Acad Nutr Diet*, 110(2), 238-246. <https://doi.org/10.1016/j.jada.2009.10.032>
- Dörtkardeş, İ. (2017, 2 Nisan). Üniversitedeki hipoterapi projesinin ilk 'özel' öğrencileri. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/universitedeki-hipoterapi-projesinin-ilk-oze-40414511>
- Ekin, S. (2017, 2 Nisan). Otizmlili çocukların yamaç paraşütü mutluluğu. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otizmlili-cocuklarin-yamac-parasutu-mutlulugu-40414870>
- Fahlvik-Planefeldt, C., & Herrstrom, P. (2001). Dental care of autistic children within the non-specialized Public Dental Service. *Swed Dent J*, 25(3), 113-118.
- İpek, T. (2017, 16 Haziran). Otistik ikizler kayak şampiyonasına, tekerlekli patenle hazırlanıyor. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otistik-ikizler-kayak-sampiyonasina-tekerlekli-40491874>
- Jones, S. C., & Harwood, V. (2009). Representations of autism in Australian print media. *Disabil Soc*, 24(1), 5-18. <https://doi.org/10.1080/09687590802535345>
- Köse, S., Özbaran, B., Yazgan, Y., Baytunca, M. B., Bildik, T., Eremiş, S., & et al. (2017). 6-18 yaş aralığındaki çocuklarda Otizm Spektrum Tarama Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasının psikometrik özellikleri. *Türk Psikiyatri Derg*, 28(4), 1-9. <http://doi.org/10.5080/u14903>
- Kumanovalı, Ö. (2017, 9 Ekim). Otizm sendromlu çocuklar için anaokulu tasarlandı. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otizmsendromlu-cocuklar-icin-anaokulu-tasarlan-40604394>
- Lee, L. C., Harrington, R. A., Louie, B. B., & Newschaffer, C. J. (2008). Children with autism: Quality of life and parental concerns. *J Autism Dev Disord*, 38(6), 1147-1160. <https://doi.org/10.1007/s10803-007-0491-0>
- Orsmond, G. I., Shattuck, P. T., Cooper, B. P., Sterzing, P. R., & Anderson, K. A. (2013). Social participation among young adults with an autism spectrum disorder. *J Autism Dev Disord*, 43(11), 2710-2719. <https://doi.org/10.1007/s10803-013-1833-8>
- Yüksek Planlama Kurulu. (2016). *Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik ulusal eylem planı*. T.C. Resmi Gazete, 29907, 3 Aralık 2016.
- Öndeş, Ö. (2018, 16 Ocak). İstanbul'da 9 bin çocuk otizm taramasından geçti. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/istanbulda-9-bin-cocuk-otizm-taramasindan-gecti-40711609>
- Özbalı, H. (2017, 21 Mayıs). Otistik okulda mezuniyet ve karne şenliği. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otistik-okulda-mezuniyetve-karne-senligi-40464706>
- Özel, B. (2017, 11 Temmuz). Engelli hastalarda diş tedavisinde genel anestezi ile çözüm. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/engelli-hastalarda-dis-tedavisinde-genel-anestezi-40516186>
- Özgenç, M. (2017, 7 Nisan). Otizme karşı GAPS diyeti.

Hürriyet gazetesi. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/otizme-karsi-gaps-diyeti-40420343>

Türkmen, A., Kalpaklı, F., & Sevinç, İ. (2015). Benim adım khan filmi: Otizmin medyadaki yansıması. *Sosyoloji Dergisi*, 3(30), 381-395.

Yıldız, M. K. (2016, 3 Aralık). Aldığı yoğun eğitimle, 2 yılda otizmi yenip ilkokula başladı. *Hürriyet gazetesi*. Erişim tarihi 22 Eylül 2019, <http://www.hurriyet.com.tr/aldigiyoğun-egitimle-2-yilda-otizmi-yenip-ilk-40295550>

Yosunkaya, E. (2013). Otizm etyolojisinde genetik ve güncel perspektif. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 76(4), 84-88.